

VÝKLADOVÉ STANOVISKO ERÚ 1/2024

k problematice poskytování a rozúčtování odebrané energie
zákazníkem

OBSAH

1	DŮVOD VYDÁNÍ VÝKLADOVÉHO STANOVISKA.....	1
2	SROVNÁNÍ RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY	1
3	POJETÍ ROZÚČTOVÁNÍ Z HLEDISKA ENERGETICKÉHO ZÁKONA	1
4	VZTAH K PROBLEMATICE NEOPRÁVNĚNÉHO PODNIKÁNÍ A MOŽNOST SPRÁVNÍHO TRESTÁNÍ	2
5	UPOZORNĚNÍ NA CHARAKTER VÝKLADOVÉHO STANOVISKA.....	3

1 DŮVOD VYDÁNÍ VÝKLADOVÉHO STANOVISKA

V roce 2005 bylo vydáno Společné stanovisko Energetického regulačního úřadu (dále jen „ERÚ“) a Státní energetické inspekce k ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, týkající se činnosti, kdy odběratel poskytuje odebranou elektřinu jiné fyzické či právnické osobě prostřednictvím vlastního nebo jím provozovaného odběrného zařízení.

S ohledem na trvání významu uvedené problematiky pro praxi a s ohledem na změny právní úpravy od roku 2005 vydává ERÚ toto stanovisko, kterým nahrazuje Společné stanovisko ERÚ a Státní energetické inspekce z roku 2005.

2 SROVNÁNÍ RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

Výkladové stanovisko z roku 2005 se týkalo problematiky tzv. rozúčtování, konkrétně poskytování elektřiny, plynu či tepelné energie jinému subjektu prostřednictvím vlastního odběrného zařízení. Tato problematika byla systematicky řazena do § 3 odst. 3 energetického zákona, kdy byla formulována jakožto výjimka z povinnosti být držitelem licence pro podnikání v energetických odvětvích.

Podle § 3 odst. 3 věty druhé energetického zákona, ve znění účinném do 03.07.2009, *se dále licence podle tohoto zákona neuděluje na činnost, kdy odběratel poskytuje odebranou elektřinu, plyn nebo tepelnou energii jiné fyzické či právnické osobě prostřednictvím vlastního nebo jím provozovaného odběrného zařízení, přičemž náklady na nákup elektřiny, plynu nebo tepelné energie na tyto osoby pouze rozúčtuje dohodnutým nebo určeným způsobem a nejedná se o podnikání.*

S účinností od 01.01.2016 není uvedená problematika řazena v § 3 odst. 3 energetického zákona, ale ve zvláštní části samostatně pro jednotlivá odvětví.

Podle § 28 odst. 1 písm. g) energetického zákona *má zákazník právo poskytovat a rozúčtovat jiné osobě elektřinu odebranou zákazníkem prostřednictvím vlastního nebo jím provozovaného odběrného elektrického zařízení o napětí do 52 kV včetně.*

Podle § 62 odst. 1 písm. f) energetického zákona *má zákazník poskytovat jiné osobě odebraný plyn, a to prostřednictvím vlastního nebo jím provozovaného odběrného plynového zařízení; náklady na nákup plynu na tyto osoby pouze rozúčtuje dohodnutým způsobem.*

Podle § 77 odst. 8 energetického zákona *má zákazník právo poskytovat jiné osobě odebranou tepelnou energii, a to prostřednictvím vlastního nebo jím provozovaného odběrného tepelného zařízení; náklady na nákup tepelné energie na tyto osoby pouze rozúčtuje dohodnutým způsobem.*

Energetický zákon tedy nyní problematiku rozúčtování formuluje jakožto oprávnění zákazníka, a nikoliv výjimku z povinnosti udělení licence. Materiálně nicméně k zásadní změně nedošlo, neboť takové právo bylo možno dovodit již z přechodí právní úpravy (ve smyslu zásady, že co není zakázáno je povoleno), přičemž i současný právní režim, jak bude ukázáno dále, může při postupu *contra legem* znamenat neoprávněné podnikání bez licence.

3 POJETÍ ROZÚČTOVÁNÍ Z HLEDISKA ENERGETICKÉHO ZÁKONA

Energetický zákon ve výše uvedených ustanoveních upravuje problematiku poskytování energie zákazníkem skrze jeho odběrné zařízení (elektrické, plynové a tepelné). Svým obsahem tato úprava kopíruje logiku ustanovení energetického zákona, kdy zákazníkem může být pouze subjekt disponující odběrným zařízením (srov. definice odběrných míst a odběrných zařízení v § 2 energetického zákona).

V popsaném případě není dalším faktickým odběratelům elektrická energie, plyn či tepelná energie poskytována přímo z distribuční soustavy či rozvodného zařízení, jak je obvyklé, ale skrze odběrné zařízení jiného subjektu, přičemž může jít jen o subjekt v postavení zákazníka. Další fiktivní odběratelé postavení zákazníka podle energetického zákona nemají proto, že neodebírají energii v samostatném odběrném místě vlastním odběrným zařízením (s čímž souvisí další právní následky jako nemožnost volby

dodavatele apod.). **Z hlediska zákona jde tedy o režim, kdy zákazník odebere prostřednictvím odběrného zařízení množství energie překračující jeho vlastní potřebu, ale v rámci odebraného množství energie je obsažena energie i pro jiného koncového odběratele¹.** Objevují se i případy, kdy nominální zákazník veškerou elektřinu a plyn nakupuje pro připojené konečné odběratele, tj. nemá vlastní spotřebu. V takovém případě by měl být držitelem licence.

Uvedené pojetí rozúčtování chápe ERÚ v kontextu úpravy energetického zákona jakožto alternativu způsobu připojení odběratele k elektrizační soustavě, plynárenské soustavě či rozvodnému tepelnému zařízení, kdy na jediné odběrné zařízení konkrétního zákazníka jsou připojena zařízení jiných subjektů. Pod tuto úpravu nepodřazuje případy, kdy dodávka energie je poskytována ve formě služby související s nájmem či podnájmem nemovitosti ve vlastnictví zákazníka či její části.

Na základě jakého právního titulu takové jednání bude probíhat mezi zákazníkem a koncovým odběratelem, energetický zákon výslovně neřeší, z podstaty věci se nicméně bude jednat o určitý smluvní závazek mezi zákazníkem a dalším faktickým odběratelem, jehož předmětem je poskytování části odebrané energie a hrazení nákladů na ni.

Zákon ve všech výše uvedených ustanoveních uvádí, že zákazník, který bude takto část odebrané energie poskytovat, „**pouze rozúčtuje**“ náklady na nákup energie dohodnutým způsobem. Z hlediska jazykové interpretace práva by bylo možno dovodit výklad, že zákazník by měl pouze platbu za dodávku energie (včetně regulovaných plateb) rozdělit podle spotřebovaného množství mezi sebe a jednotlivé koncové odběratele, kterým ji poskytuje, tj. tyto odběratelé by platili z hlediska množství dodané energie pouze poměrnou část platby vyúčtované dodavatelem zákazníkovi.

Podle názoru ERÚ a ustálené správní praxe je nicméně přípustné, aby zákazník po koncovém odběrateli požadoval i část nákladů na udržování odběrného zařízení, pokud bylo nutné takové náklady vynaložit, neboť bez takového zařízení by dodávka dalšímu koncovému odběrateli nebyla zajištěna. Zároveň ERÚ nepovažuje oproti předchozímu stanovisku z roku 2005 za nutné, aby tyto náklady byly účtovány odděleně od nákladů představujících přeúčtovanou část platby za dodávku energie, pokud je zřejmé, jaká část platby je představována podílem na nákladech za udržování odběrného zařízení.

4 VZTAH K PROBLEMATICE NEOPRÁVNĚNÉHO PODNIKÁNÍ A MOŽNOST SPRÁVNÍHO TRESTÁNÍ

Dovětek „*náklady na nákup energie pouze rozúčtuje dohodnutým způsobem*“ ve výše uvedených ustanoveních energetického zákona má význam i z hlediska veřejnoprávního. S ohledem na to, že se jedná výslovně o oprávnění zákazníka, tj. subjektu, který není držitelem licence podle energetického zákona (a není podnikatelem v energetice), vyjadřuje tato podmínka skutečnost, že subjekt, který nakoupenou energii dále rozúčtuje, je zákazníkem a nemůže z uvedené činnosti získávat žádné výnosy nad rámec vynaložených nákladů, tj. výnosy, které by představovaly jeho zisk. S ohledem na definici podnikatele (viz § 420 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) by se v případě realizace zisku již jednalo o podnikatelskou činnost, přičemž by se mohlo jednat o některou z podnikatelských činností, k níž je podle energetického zákona vyžadována licence.

Pokud by zákazník náklady na poskytnutou energii pouze nerozúčtoval, ale realizoval i další výnosy představující zisk, jednalo by se o činnost naplňující fakticky znaky licencované činnosti obchodu s elektřinou, obchodu s plynem či rozvodu tepelné energie. S ohledem na to, že účtované náklady se mohou vztahovat konkrétně i k provozu odběrného zařízení, není vyloučena ani varianta, aby tato činnost byla posouzena jako činnost distribuce elektřiny či distribuce plynu, pokud by odběrné zařízení neslo znaky distribuční soustavy. Lze tedy konstatovat, že pokud by zákazník vůči koncovým odběratelům takto postupoval, překračoval by své zákonné oprávnění a podnikal v oblasti energetiky, tj. tato činnost by již nespádala do okruhu právního jednání zákazníka, ale představovala projev výkonu licencované činnosti.

¹ Tím se situace odlišuje od rozúčtování v režimu zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, které představuje rozúčtování v rámci určité jednotky (jednoho zákazníka).

V tomto ohledu by dále možnost poskytovat odebranou energii a rozúčtovat náklady zákazníkem neměla sloužit ani pro účelové obcházení zákona a poskytování odebrané energie většímu množství koncových odběratelů zařízením, které fakticky funguje jako distribuční soustava a vykazuje její zákonem definované znaky (přesahuje svým rozsahem účel a funkci odběrného zařízení sloužícího primárně pro zajištění odběru energie jedním subjektem), aniž by zákazník byl držitelem licence na distribuci. V tomto ohledu není vyloučeno posoudit jako faktický výkon licencované činnosti situaci, pokud by v rámci vyúčtování nákladů na dodanou energii konečným odběratelům subjekt, který není držitelem licence a deklaruje, že jedná v souladu s § 28 odst. 1 písm. g), § 62 odst. 1 písm. f) nebo § 77 odst. 8 energetického zákona, uplatňoval nezanedbatelné množství nákladů souvisejících s provozem, údržbou a rozvojem odběrného zařízení, když tyto náklady by fakticky vykazovaly znaky nákladů na výkon licencované činnosti.

Z hlediska možného sankčního postihu takového jednání je třeba konstatovat, že ustanovení § 91a odst. 1 písm. b) energetického zákona [resp. § 90 odst. 1 písm. b)] obsahující odkazovací skutkovou podstatu se vztahuje k již neúčinnému znění zákona, jelikož podmínky rozúčtování nejsou v § 3 odst. 3 uvedeného zákona nadále obsaženy. Historicky byl nicméně § 3 odst. 3 energetického zákona formulován při splnění podmínek jakožto výjimka z povinnosti mít licenci pro podnikání v energetických odvětvích, přičemž s ohledem na výše uvedené je patrné, že tento rys a účel předmětná ustanovení zákona nesou nadále. V tomto ohledu je možno konstatovat, že jednání naplňující znaky § 91a odst. 1 písm. b) energetického zákona bude ve většině případů souvisejících s realizací výnosů podnikatelským způsobem zároveň naplňovat i znaky neoprávněného podnikání podle § 91a odst. 1 písm. a) energetického zákona [resp. § 90 odst. 1 písm. a)]. Ve výjimečném případě by se mohlo jednat o trestný čin neoprávněného podnikání.

5 UPOZORNĚNÍ NA CHARAKTER VÝKLADOVÉHO STANOVISKA

Toto výkladové stanovisko ERÚ, které není ani právním předpisem, ani individuálně závazným správním rozhodnutím, bylo zpracováno pro dotčené účastníky trhu, především zákazníky, kteří nejsou držiteli licence tak, aby nedocházelo k možným interpretačním problémům ve vztahu k příslušným ustanovením energetického zákona. ERÚ bude k tomuto aktualizovanému výkladovému stanovisku přihlížet ve své rozhodovací činnosti, než dojde ke změně právních předpisů nebo rozhodovací praxe, která by si vyžádala změnu tohoto stanoviska.

Sekce správních řízení

Vydání 01.02.2024

Energetický regulační úřad

Masarykovo náměstí 91/5, 586 01 Jihlava

+420 564 578 666

podatelna@eru.cz

ID datové schránky ERÚ eeuaau7

www.ery.cz/legislativa-a-spravni-cinnost